

POSTĘPOWANIE PRZED SĄDEM PIERWSZEJ INSTANCJI

Uzupełnij tabelę: FAZY POSTĘPOWANIA GŁÓWNEGO

Poszczególne fazy postępowania sądowego			
Czynności procesowe, które je rozpoczynają			
Czynności procesowe, które je kończą			
Czynności w poszczególnych fazach			

Uzupełnij tabelę: FORMALNA I MERYTORYCZNA KONTROLA OSKARŻENIA

Rodzaj kontroli		
Organ kontrolujący		
Przedmiot kontroli		
Decyzja pokontrolna		

Uzupełnij tabelę: FAZY ROZPRAWY GŁÓWNEJ

Faza rozprawy głównej				
Czynności procesowe, które je rozpoczynają				
Czynności procesowe, które je kończą				
Czynności w poszczególnych fazach				

KAZUSY

1. Prezes Sądu Rejonowego w D. uznając, że akt oskarżenia zawiera braki formalne zwrócił go oskarżycielowi w celu ich usunięcia w terminie 7 dni. Oskarżyciel wprawdzie uzupełnił braki aktu oskarżenia, lecz wniósł go do sądu po upływie 10 dni. W świetle tego prezes sądu uznał wniesienie aktu oskarżenia za czynność bezskuteczną, z uwagi na przekroczenie terminu wskazanego w art. 337 § 1 k.p.k. i zarządzeniem zwrócił go oskarżycielowi wraz z aktami sprawy.

Czy prezes sądu postąpił zgodnie z przepisami k.p.k.?

2. Prokurator wniósł do Sądu Rejonowego w B. akt oskarżenia przeciwko Karolowi F. oskarżonemu o popełnienie przestępstwa określonego w art. 278 § 1 k.k. Po sprawdzeniu warunków formalnych tego aktu oskarżenia stosownie do art. 337 § 1 k.p.k., Prezes Sądu Rejonowego w B. zwrócił prokuratorowi akt oskarżenia w trybie art. 337 k.p.k. celem określenia w nim (zgodnie z art. 332 § 1 pkt 2 k.p.k.) wysokości wyrządzonej szkody przez oskarżonego w wyniku przestępstwa. Prokurator przesłał ponownie do Sądu Rejonowego w B. akt oskarżenia bez uzupełnienia wskazanego w nim braku. W tej sytuacji Prezes Sądu wydał zarządzenie, w którym uznał – na podstawie art. 120 § 2 k.p.k. – akt oskarżenia za bezskuteczny, powiadamiając o jego treści strony. Na zarządzenie to prokurator na podstawie art. 337 § 2 k.p.k. wniósł zażalenie do Sądu Rejonowego w B. zarzucając obrazę art. 120 k.p.k., jako że art. 337 k.p.k. zdaniem skarżącego jest przepisem *lex specialis* w stosunku do art. 120 k.p.k. i w związku z tym nie może mieć zastosowania w przedmiotowej sytuacji.

Proszę rozstrzygnąć zażalenie prokuratora i wskazać sposób w jaki powinien postąpić Prezes Sądu w przedmiotowej sytuacji.

3. Pokrzywdzony Jan T. działając na podstawie art. 55 § 1 k.p.k. wniósł w dniu 10 lipca 2009 r., po upływie 20 dni od doręczenia mu zawiadomienia o postanowieniu prokuratora o ponownym umorzeniu postępowania przygotowawczego, do Sądu Rejonowego w D. akt oskarżenia przeciwko Teresie G. zarzucając jej popełnienie przestępstwa z art. 278 § 1 k.k. Prezes Sądu Rejonowego badając w trybie art. 337 § 1 k.p.k. wymogi formalne stwierdził, iż w akcie oskarżenia brak jest wskazania sądu właściwego do rozpoznania sprawy oraz trybu postępowania, czego wymaga art. 332 § 1 pkt 5 k.p.k. W związku z tym Prezes zarządzeniem z dnia 17 lipca 2009 r. zwrócił akt oskarżenia Janowi T. i wezwał go do usunięcia powyższego braku w terminie 7 dni. Jan T. złożył zażalenie na zarządzenie Prezesa do Sądu Rejonowego w D. Powyższe zażalenie zostało utrzymane w mocy postanowieniem Sądu z dnia 20 sierpnia 2009 r., które zostało doręczone pokrzywdzonemu w dniu 28 sierpnia 2009 r. Jan T. wniósł ponownie uzupełniony akt oskarżenia w dniu 7 września 2009 r. W związku z tym Prezes na podstawie art. 339 § 3 k.p.k. przekazał sprawę Sądowi na posiedzenie, a ten umorzył postępowanie na podstawie art. 17 § 1 pkt 9 k.p.k.

Jaki charakter ma termin określony w art. 337 § 1 k.p.k. w stosunku do oskarżyciela posiłkowego? W jakim terminie Jan T. powinien był usunąć braki aktu oskarżenia? Jak powinno nastąpić rozstrzygnięcie powyższej sprawy w razie niedotrzymania terminu do usunięcia braków?

4. W fazie przygotowania do rozprawy głównej prezes sądu doszedł do wniosku, że dla prawidłowego wyrokowania niezbędne jest rozszerzenia postępowania na czyny innych osób niepociągniętych do odpowiedzialności, których czyny pozostają w ścisłym związku z czynem opisanym w akcie oskarżenia. W świetle powyższego zwrócił oskarżycielowi akt oskarżenia w celu jego uzupełnienia.

Jakie uchybienia zostały popełnione? Czy w tej fazie postępowania możliwy jest zwrot sprawy prokuratorowi w celu rozszerzenia na czyny osób niepociągniętych do odpowiedzialności karnej? Jeśli tak, to proszę przedstawić właściwy tryb postępowania.

5. Prokurator złożył w Sądzie Okręgowym w G. wniosek o umorzenie postępowania wobec Jarosława W. podejrzanego o popełnienie czynu zabronionego określonego w art. 148 § 1 k.k. z powodu jego niepoczytalności i orzeczenie wobec niego środka zabezpieczającego określonego w art. 94 § 1 k.k. Sąd po rozpoznaniu wniosku stwierdził, iż nie ma podstaw do umorzenia postępowania, jako że Jarosław W. w chwili czynu miał jedynie ograniczoną poczytalność.

Jak powinien dalej postąpić sąd oraz jakiej treści wydać orzeczenie? Jak należy postąpić jeżeli sąd uznałby, iż istnieją jedynie podstawy do umorzenia postępowania, zaś nie ma podstaw do stosowania środków zabezpieczających?

6. Prokurator Rejonowy w G. skierował do Sądu Okręgowego w G., w oparciu o art. 324 § 1 k.p.k., wniosek o umorzenie postępowania wobec Pelagii K., która w stanie niepoczytalności wywołanej nagle ujawnioną chorobą psychiczną zabiła przy pomocy siekiery swojego męża Zenona K., i zastosowanie środka zabezpieczającego w postaci umieszczenia w zakładzie psychiatrycznym (art. 94 § 1 k.k.). Sąd orzekając w składzie jednego sędziego i dwóch ławników odmówił umorzenia postępowania i zwrócił sprawę prokuratorowi. Powyższe postanowienie sądu zostało zaskarżone przez obrońcę Pelagii K. Podniósł on m. in. iż wniosek został rozpoznany w niewłaściwym składzie, wobec czego zachodzi bezwzględna przyczyna odwoławcza określona w art. 439 § 1 pkt 2 k.p.k.

Proszę rozstrzygnąć powyższy problem, odpowiednio motywując swoje stanowisko.

7. Prokurator skierował do sądu wniosek o umorzenie postępowania przeciwko Janowi T. z powodu jego niepoczytalności i orzeczenie środka zabezpieczającego w postaci umieszczenia go na podstawie art. 94 § 1 k.k. w zakładzie psychiatrycznym. Sąd rozpoznający ten wniosek na rozprawie orzekł zgodnie z propozycjami prokuratora.

Jakie co do formy orzeczenie wydał sąd?

8. Sąd umorzył postępowanie w fazie przygotowania do rozprawy głównej (art. 339 § 3 k.p.k.). Pokrzywdzony dowiedział się o tym fakcie przypadkowo od pracownicy sekretariatu sądu, po upływie miesiąca od daty wydania postanowienia. Kiedy poszedł na skargę do prezesa sądu usłyszał, że fakt niepowiadomienia go o zapadłym orzeczeniu wynika z tego, że nie jest on już stroną postępowania .

Czy prezes sądu ma rację?

9. Sąd Rejonowy w W. zawiesił postępowanie z uwagi na fakt, iż oskarżony przez dwa miesiące będzie przebywał w sanatorium. Na postanowienie sądu zażalenie wniósł pełnomocnik oskarżyciela posiłkowego. Okazało się jednak, iż jego zażalenie zostało wniesione po terminie.

Czy decyzja sądu była prawidłowa i czy w tej sytuacji pełnomocnik ma szansę wpłynięcia na decyzję sądu?

10. Sąd Rejonowy w G., rozpoznawał sprawę odpowiadającego z wolnej stopy Stefana F., oskarżonego o czyn określony w art. 278 § 1 k.k. w zw. z art. 64 § 1 k.k. Na zakończenie rozprawy w dniu 11 lipca 2009 r., na której Stefan F. był obecny, sąd zarządził przerwę w rozprawie i wyznaczył jej kolejny

termin na 7 sierpnia 2009 r. W dniu 15 lipca 2009 r. Stefan F. został pozbawiony wolności w innej sprawie, na skutek skierowania do wykonania prawomocnego wyroku za wcześniejsze przestępstwo. Nie poinformował on administracji zakładu karnego, iż toczy się przeciwko niemu postępowanie sądowe. W dniu 7 sierpnia 2009 r. sąd, nie wiedząc, iż Stefan F. jest pozbawiony wolności, dokończył rozprawę pod jego nieobecność, wobec tego, że oskarżony, będąc o jej terminie powiadomiony na poprzedniej rozprawie nie stawił się na nią bez usprawiedliwienia, a jego obecność zaś nie była niezbędna. W tym też dniu sąd wydał wyrok skazujący Stefana F., który następnie zaskarżył obrońca oskarżonego zarzucając mu bezwzględną przyczynę odwoławczą określoną art. 439 § 1 pkt 11 k.p.k. polegającą na orzekaniu pod nieobecność oskarżonego, którego obecność była obowiązkowa.

Jak należy rozstrzygnąć powyższy zarzut?

11. Nie doprowadzono na rozprawę tymczasowo aresztowanego Ryszarda P., ponieważ w dzień poprzedzający rozprawę dokonał on samookaleczenia wpychając sobie do nosa ziarenka fasoli. Oskarżony składał już wyjaśnienia, ale na tej rozprawie mieli być przesłuchani dwaj świadkowie.

Czy w takiej sytuacji sąd może dokończyć rozprawę w czasie nieobecności oskarżonego, czy też winien podjąć inną (jaką) decyzję?

12. Na rozprawie toczącej się w Sądzie Rejonowym w G. oskarżony o popełnienie przestępstwa z art. 280 § 1 k.k. Józef K. w trakcie składania wyjaśnień na rozprawie, złożył wniosek o skazanie go w trybie art. 387 k.p.k. i wymierzenie mu kary 2 lat pozbawienia wolności z warunkowym zawieszeniem na okres próby 2 lat. Oskarżony jednocześnie oświadczył, iż odmawia odpowiedzi na pytanie, czy przyznaje się do winy. Uwzględnieniu wniosku oskarżonego nie sprzeciwił się obecny na sali prokurator, natomiast stanowiska pokrzywdzonego w tej kwestii nie uzyskano, jako że nie stawił się on na rozprawę. Sąd po naradzie uznał, iż istnieją podstawy do uwzględnienia wniosku oskarżonego i wydał wyrok skazujący, w którym orzekł wobec oskarżonego karę 2 lat pozbawienia wolności w zawieszeniu na 4 lata. Od powyższego wyroku apelację wniósł oskarżony Józef K. zarzucając mu rażąco niewspółmierność kary.

Jakie uchybienia popełniono? Czy przyznanie się do winy jest konieczne do wydania wyroku w trybie art. 387 k.p.k.? Czy wyrok wydany w trybie art. 387 k.p.k. może być zaskarżony przez oskarżonego, skoro wyraził on zgodę na jego wydanie?

13. Na rozprawie toczącej się w Sądzie Rejonowym w G. oskarżony o popełnienie przestępstwa z art. 279 § 1 k.k. Józef K. w trakcie składania wyjaśnień w postępowaniu ponownym (tj. po uchyleniu wyroku przez sąd odwoławczy i przekazaniu sprawy do ponownego rozpoznania), złożył wniosek o skazanie go w trybie art. 387 k.p.k. i wymierzenie mu kary „według uznania sądu”. Oskarżony oświadczył, iż

przyznaje się do winy. Sąd po naradzie uznał, iż istnieją podstawy do uwzględnienia wniosku oskarżonego i skazał go na karę 2 lat pozbawienia wolności w zawieszeniu na 3 lata.

Jakie uchybienia popełniono? Jaką treść powinien zawierać wniosek oskarżonego z art. 387 § 1 k.p.k.?

14. Wszczęto śledztwo w sprawie zabójstwa Jacka D., jakie miało miejsce w jednej z melin pijackich w mieście G. Jako świadków przesłuchano uczestników suto zakrapianego spotkania w tejże melinie podczas którego został zabity Jacek D., m. in. Leona Z, który podał, iż w czasie zdarzenia nie było go w mieszkaniu, gdyż poszedł po alkohol do nocnego sklepu. W wyniku przeprowadzonych czynności dowodowych Policja ustaliła, iż jednym ze sprawców zabójstwa jest Leon Z. W związku z tym przedstawiono mu zarzut popełnienia przestępstwa i przesłuchano w charakterze podejrzanego. Leon Z. odmówił składania wyjaśnień. Podczas toczącej się rozprawy przed Sądem Okręgowym w G. Leon Z. zdecydował się składać wyjaśnienia i powiedział że jest niewinny oraz że w czasie przedmiotowego zajścia był z Heleną K. w jej mieszkaniu obok. Pod wpływem takiej treści wyjaśnień oskarżonego oskarżyciel publiczny złożył wniosek o odczytanie protokołu zeznań Leona Z. w charakterze świadka, aby wykazać, iż ten mówi nieprawdę i zmienia swoje twierdzenia, a także próbuje zepchnąć odpowiedzialność za przestępstwo na pozostałych oskarżonych.

Jak należy rozstrzygnąć wniosek oskarżyciela?

15. W sprawie przeciwko Antoniemu W. oskarżonemu o przestępstwo z art. 233 § 1 k.k. w akcie oskarżenia prokurator zawarł wniosek dowodowy o odczytanie zeznań Antoniego W. jakie złożył on jako świadek w innej sprawie, co ma unaocznić w porównaniu z pozostałym materiałem dowodowym fałszywość jego twierdzeń w tej sprawie.

Jak należy rozstrzygnąć powyższy wniosek i jaka będzie podstawa prawna tego rozstrzygnięcia?

16. W sprawie Roberta N., oskarżonego o przestępstwo określone w art. 157 § 1 k.k., w toku postępowania przygotowawczego przesłuchano w charakterze świadka żonę oskarżonego Mariolę N. Przed rozpoczęciem przesłuchania została ona pouczona o prawie do odmowy składania zeznań (art. 182 § 1 k.p.k.) i oświadczyła, że z prawa tego nie skorzysta. W złożonych zeznaniach przedstawiła istotne okoliczności zdarzenia będącego przedmiotem osądu, a podczas konfrontacji z oskarżonym potwierdziła informacje zawarte w złożonych wcześniej zeznaniach. W toku postępowania jurysdykcyjnego przed Sądem Rejonowym w S. została ona wezwana na rozprawę w dniu 20 maja 2008 r. w charakterze świadka. Na rozprawie sąd ustalił jednak, że przyczyną nieobecności Marioli N. na rozprawie była jej śmierć, która miała miejsce w dniu 2 maja 2008 r. W związku z powyższym Sąd Rejonowy w S.

postanowił odczytać na rozprawie protokoły zeznań świadka Marioli N., złożonych w postępowaniu przygotowawczym, z uwagi na to, że świadek zmarł (art. 391 § 1 k.p.k.). Następnie sąd ten wydał wyrok, opierając się w zakresie ustaleń faktycznych głównie na zeznaniach Marioli N. Wyrok ten zaskarżył apelacją obrońca Roberta N., zarzucając naruszenie art. 186 § 1 k.p.k. poprzez odczytanie protokołów zeznań Marioli N. w sytuacji, gdy powinno być to uzależnione od oświadczenia tego świadka co do prawa odmowy składania zeznań, złożonego na rozprawie głównej. Świadek zaś takiego oświadczenia nie złożył. Zdaniem obrońcy w takim układzie procesowym brak było podstaw do skorzystania z art. 391 § 1 k.p.k., który jest przepisem wyjątkowym.

Do jakiego momentu świadek uprawniony do odmowy składania zeznań może ze swego uprawnienia skorzystać, tak by nie musiał składać zeznań w toku rozprawy głównej? Jakie są konsekwencje procesowe oświadczenia o odmowie?

Czy sformułowany w apelacji zarzut obrońcy zasługuje na uwzględnienie?

17. Józef K. został oskarżony o to, że w dniu 1 stycznia 2007 r. brał udział w pobiciu Mariusza W. – pracownika ochrony w klubie „Sfinks” w miejscowości S. Po przeprowadzeniu postępowania dowodowego na rozprawie głównej nie potwierdziło się, że oskarżony brał udział w pobiciu Mariusza W. Dowody wskazują jedynie na to, że tego dnia w tym klubie Józef K. zniszczył rzeczy o wartości około 500 zł stanowiące wyposażenie tego klubu.

Jak w powyższej sytuacji powinien postąpić sąd rozpoznający sprawę Józefa K.? Proszę umotywować swoje stanowisko.

18. Ignacy M. został uniewinniony od zarzutu popełnienia przestępstwa z art. 159 k.k., zaś skazany tym samym wyrokiem na karę 6 miesięcy pozbawienia wolności za przestępstwo z art. 278 § 1 k.k. Ponieważ Ignacy M. był tymczasowo aresztowany w tej sprawie przez 20 miesięcy, zaliczono mu ten okres pozbawienia wolności na poczet wykonania kary. Wyrok w tej sprawie uprawomocnił się bez zaskarżania. Na tydzień przed wydaniem wyroku w powyższej sprawie do sądu trafił kolejny akt oskarżenia przeciwko Ignacemu M. zarzucający mu popełnienie przestępstwa z art. 280 § 1 k.k. Postępowanie w tej sprawie zakończyło się po 15 miesiącach wydaniem wyroku skazującego na karę 3 lat pozbawienia wolności.

Czy dopuszczalne jest zaliczenie tymczasowego aresztowania w pierwszej sprawie na poczet wykonania kary orzeczonej w drugiej sprawie?

19. Podczas narady nad wyrokiem jeden z ławników źle się poczuł. Z tych względów sąd odroczył wydanie wyroku na następny dzień na godzinę 11. Niestety i tego dnia ławnik nie mógł wziąć udziału w rozprawie. Zgodnie z opinią lekarzy byłoby to możliwe dopiero następnego dnia

Kto i jakiej treści decyzję podejmie w tej sprawie?

20. W sprawie przeciwko Andrzejowi K., oskarżonemu o popełnienie przestępstwa z art. 278 § 1 k.k., na rozprawie w dniu 31 maja 2008 r., toczącej się w postępowaniu zwyczajnym, Sąd Rejonowy w W. wysłuchał głosów stron, w tym oskarżonego, a następnie udał się na naradę nad wyrokiem. Andrzej K. po wyjściu z sali rozpraw nie poczekał jednak na zakończenie narady i ogłoszenie wyroku, lecz udał się do swojego znajomego, z którym był umówiony w barze piwnym. Tymczasem po naradzie sąd nie wydał wyroku, lecz na podstawie art. 411 § 1 i 3 k.p.k. odroczył wydanie wyroku do dnia 7 czerwca 2008 r., o godzinie 14.00, na sali nr 1. Andrzej K. w dniu 1 czerwca 2008 r., sądząc, że poprzedniego dnia sąd wydał wyrok i spodziewając się wyroku skazującego, „na wszelki wypadek” osobiście w biurze podawczym sądu złożył wniosek o sporządzenie pisemnego uzasadnienia wyroku i doręczenie mu odpisu wyroku wraz z uzasadnieniem. Sąd Rejonowy w W. nie zawiadomił oskarżonego Andrzeja K. o terminie wydania wyroku ani nie doręczył mu odpisu postanowienia wydanego w trybie art. 411 § 1 i 3 k.p.k. Andrzej K., nie wiedząc o terminie wydania wyroku w dniu 7 czerwca 2008 r., nie stawił się na ten termin, a sąd tego dnia wydał wyrok skazujący go na karę 2 lat pozbawienia wolności. Ponadto Andrzej K. w dniu 16 czerwca 2008 r. odebrał na poczcie odpis zarządzenia prezesa Sądu Rejonowego w W. o uznaniu jego wniosku o uzasadnienie wyroku za bezskuteczny z uwagi na jego złożenie przed dniem wydania wyroku. Andrzej K. złożył wniosek o przywrócenie terminu do złożenia wniosku o uzasadnienie wyroku, motywując go tym, że nie został poinformowany o terminie wydania wyroku, dlatego nie mógł się na ten termin stawić. Andrzej K. uznał, iż niedotrzymanie terminu zawitego nastąpiło z przyczyn od niego niezależnych, a sąd miał obowiązek poinformować go o terminie wydania wyroku, która to czynność jest częścią rozprawy. Niezależnie, Andrzej K. wniósł zażalenie na zarządzenie prezesa Sądu Rejonowego w W., wskazując, że odmawia się przyjęcia jedynie wniosku złożonego przez osobę nieuprawnioną lub po terminie (art. 422 § 3 k.p.k.), dlatego jego wnioskowi powinien zostać nadany bieg.

Czy Andrzeja K. należało zawiadomić o terminie wydania wyroku, skoro nie był on obecny podczas ogłoszenia postanowienia podjętego w trybie art. 411 KPK? Czy odpis tego postanowienia podlegał doręczeniu oskarżonemu?

Czy wniosek Andrzeja K. o sporządzenie pisemnego uzasadnienia wyroku i doręczenie mu odpisu wyroku wraz z uzasadnieniem mógł odnieść skutek prawny?